

**OPONENTNÍ POSUDEK**

habilitační práce

„Oborově didaktické souvislosti percepce pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů v kontextu celosvětové pandemie Covid-19“předložené: **Ing. Zuzanou Rowland, MBA, PhD.**

v rámci habilitačního řízení na Vysoké škole DTI v Dubnici nad Váhom, v obore habilitačního a inauguračního konania „Oborová didaktika“

V souladu s pověřením prof. PaedDr. Tomáše Lengyelfalusy, PhD., předsedy Vědecké rady Vysoké školy DTI v Dubnici nad Váhom ze dne 15.12.2022, jsem byla požádána o vypracování posudku na výše uvedenou habilitační práci. Při jeho zpracování jsem postupovala podle obecně platných kritérií i pokynů, které jsem obdržela ve výše zmíněném pověření.

Aktuálnosť habilitační práce

Jako garantka studijního programu Podniková ekonomika v bakalářském i navazujícím magisterském stupni studia na Vysoké škole technické i ekonomické v Českých Budějovicích jsem zaměřením monografie (dále jen „habilitační práce“) uvítala z celé řady důvodů. Předně problematiku pregraduální přípravy učitelů obecně, u odborných předmětů zejména, vnímám již dlouhodobě jako jeden z prioritních, systémových úkolů i cílů inovace a modernizace vzdělávacího procesu. Týká se to celé vzdělávací soustavy v ČR, zvýšený akcent pak dlouhodobě spatřuji na terciárním stupni vzdělávání. Tato realie je akcentována MŠMT ve Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, kdy jedním z prioritních cílů je reforma pregraduální přípravy učitelů, a to nejen na příslušných pedagogických fakultách, ale v rámci celého terciárního vzdělávání včetně vazeb na nižší vzdělávací stupně. Covidová pandemie, resp. v důsledku ní nově zaváděné edukační metody a nástroje, ale i nové společenské výzvy a změny v ekonomickém a sociálním klimatu význam řešení pregraduální výchovy učitelů jen umocnily. Na doznívající pandemii navázal další krizový vývoj lidského společenství v národním, evropském i celosvětovém rámci. Neočekávané, turbulentní změny mají v řadě oblastí krizový charakter (energetika, materiálová dostatečnost, válečný konflikt apod.). Tato skutečnost vyvolává nové potřeby a výzvy mimo jiné i v řešené problematice. Je objektivní konstatovat, že výzkum řešené problematiky v nových podmínkách vyžaduje nová vědecká poznání umožňující generování inovativních přístupů, metod a nástrojů včetně vydefinování nového kompetenčního profilu absolventů pregraduální výchovy. Z hlediska aktuálnosti a potřebnosti problematiky prezentované v habilitační práci si dovoluji uvést ještě jednu poznámku. V současné době jsme svědky zásadních změn ve vnitřních i vnějších podmínkách vzdělávacího procesu, ve kterém se pregraduální výchova učitelů bude v budoucnu odehrávat. Výše uvedené strategické materiály byly koncipovány za výrazně odlišných sociálně-ekonomických a společenských podmínek v národní i mezinárodní dimenzi. Předložená habilitační práce již tyto nové aspekty v edukační oblasti plně reflektuje, zohledňuje a

implementuje do prezentovaných výstupů z řešení. Toto nesporně zvyšuje její, již tak vysokou přidanou hodnotu i novost poznání v oblasti pregraduální výchovy učitelů.

Naplnění stanovených cílů habilitační práce

V rámci výzkumných aktivit byl vymezen jeden hlavní cíl sestávající se ze třech elementárních částí. Jednalo se tedy o deskripci vnímání percepce kvality pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů v kontextu pandemie COVID-19 se specifikací konkrétních dopadů na přípravu učitelů odborných předmětů. Zde hodnotím logickou provázanost jednotlivých částí práce harmonizující se strukturou edukačního procesu.

V kontextu nastaveného cíle, resp. cílů dílčích, východisek řešení bylo vymezeno šest výzkumných otázek a šest hypotéz. Z hlediska projekce jak výzkumných otázek, tak hypotéz konstatuji vhodný metodicko-metodologický postup dokumentující vědecko-metodologickou erudici autorky habilitační práce.

Dále se ve svém posudku zaměřím na naplnění výzkumných otázek a hypotéz. Provedla jsem z hlediska limitace rozsahu posudku v některých případech jejich agregaci tak, aby bylo zřejmé, zda nastavené cíle práce byly naplněny a v jaké kvalitě.

První výzkumná otázka řešila taxonomie oborově didaktických souvislostí percepce kvality pregraduální přípravy učitelů z hlediska existence vnitřní faktorové struktury. Tomu odpovídala nastavená hypotéza, která její existenci předpokládala. S využitím matematicko-statistických metod byla její existence prokázána a byl tak učiněn základní předpoklad pro další analytické práce.

Výzkumné otázky dvě až pět vycházejí z předpokladu prokázané existence vnitřní faktorové struktury a zaměřeny byly na zjištění statisticky významných rozdílů při posouzení komponentů oborově didaktických souvislostí percepce kvality pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů podle pohlaví, podle země pobytu, ročníku studia a studijního programu. Odpovídající hypotézy (H2-5) předpokládaly statistickou významnost u testovaných parametrů. Při statistickém zpracování byla prokázána významnost u všech testovaných komponentů, potvrzeny tak byly všechny hypotézy. K některým výstupům se vyjádřím později v rámci připojených dotazů a připomínek. Získané výstupy naznačují na jedné straně společný trend v hodnocení českých i slovenských studentů u řady komponent. Avšak začínají se zde projevovat výrazné mezistátní diference např. u obsahu a organizace studia, ale i společně problematiky edukačního procesu jako je personální zabezpečení, formy, metody a technické vybavení studia.

Poslední výzkumná otázka směřovala na identifikaci edukačního přínosu v důsledku reflexe současných technologických a inovačních trendů v pregraduální přípravě učitelů. Navazující hypotéza předpokládá zohlednění těchto procesů včetně přínosu v edukační oblasti učitelů. V této části autorka habilitační práce prokazuje jak osvojení si vědeckých postupů výzkumu, tak hluboké teoretické i praktické znalosti v problematice Obecné i Oborové didaktiky, zejména v terciárním sektoru. V této nejrozsáhlejší části autorka dokumentuje i znalost principů transdisciplinární didaktiky. Ve svých závěrech využívá metodu sdílení znalostí a zvyšování kvality výuky učitelů odborných předmětů, které vnímá prizmatem vzájemných vazeb a synergického efektu. V této části se snoubí a účelně integruje teorie s metodologií výzkumu

zaměřeného na analýzu tvorby učebního prostředí ve výuce s požadavky na její kvalitu (Odborná didaktika, Předmětová didaktika, Pedagogicko-psychologická složka) včetně pragmatické roviny - Pedagogická praxe. K obsahu, průběhu i hodnocení pedagogické praxe se vrátím v části připomínky a doporučení. I v tomto případě byla hypotéza potvrzena v plném rozsahu. Dovolím si poznámku. Tato část je tak zásadní a kvalitně zpracovaná, že by ji bylo možné prezentovat v samostatné monografii.

Datový soubor a zpracování dat

Sběr dat se uskutečnil prostřednictvím elektronického dotazníku. Celkový počet respondentů z České i Slovenské republiky činil 1885, což považuji za velmi rozsáhlý a reprezentativní vstupní soubor dat. Využity byly i vhodné statistické metody jako Fisherův F-test (na hladině významnosti $\alpha = 0,5$), One Way ANOVA, Turkeyho test post hoc paralelizování, faktorová analýza Component Analysis, Cronbachova alfa. Využit byl statistický software SPSS 22.00, který vykazuje velmi vysoký stupeň přesnosti analýz.

Struktura práce, postup řešení a přínos habilitantky k řešené problematice

Habilitační práce zahrnující více jak 150 stran textu včetně grafů, tabulek, obrázků a příloh je členěna do pěti základních částí. Navržená struktura odpovídá jak řešené problematice, tak zvolenému cíli práce včetně cílům dílčím. S nastavenou metodologií výzkumu souhlasím, značnou část výzkumné metodologie navrhla autorka. V průběhu řešení byla prokázána její vhodnost i obecná platnost. Z pohledu kritérií kladené na vědecké monografie nemám připomínek, sama jsem měla možnost provést osobní komparaci se svou nedávno vydanou monografií v nakladatelství GRADA. Přínos habilitantky je zde průkazný a jasně deklarovaný v navržených závěrech u jednotlivých částí práce i v závěrech výzkumu (4.3). V průběhu řešení autorka prokazatelně a efektivně využila jak své osobní teoretické zázemí, tak i své dlouhodobé praktické zkušenosti z pedagogické praxe, a to jak v roli akademického pracovníka - pedagoga, tak i vrcholového řídicího pracovníka v oblasti administrace studia a celoživotního vzdělávání. Tyto dvě roviny jsou zřetelné a průkazné v průběhu celé habilitační práce.

Význam pro praxi a rozvoj oboru habilitace

Z hlediska významu habilitační práce pro praxi a rozvoj oboru habilitace uvedu jen ty zásadní. Autorka přináší přínosy jak v teoretické, tak praktické rovině. Mezi přímé teoretické přínosy lze jmenovat návrh a ověření metodiky „Evaluace předmětu“ pro pregraduální přípravu učitelů odborných předmětů. Za nepřímý přínos lze považovat oblast metodologie v rámci řešení současného stavu pedagogických témat zaměřených na vnímání percepce kvality pregraduální přípravy učitelů v podmínkách Slovenské republiky. Mezi přínosy řadím i ověření vhodnosti autorské metodiky komponentů percepce pregraduální přípravy učitelů včetně specifikace dopadů covidové pandemie na edukační proces. Za novostní počín považuji analýzu jednotlivých předmětových oblastí jako Odborná složka, Oborově didaktická složka (předmětově didaktická), Pedagogicko-psychologická složka, Všeobecně kultivující složka

(celouniverzitní základ), Pedagogická praxe. Výstupy dle mého názoru jsou implementovatelné přímo v procesu vzdělávání budoucích učitelů. Výzkum a závěry v oblasti pedagogické praxe jsem již vyzdvihla v jiné části svého posudku. Lze jen souhlasit s autorkou ve smyslu posílení digitalizačních procesů v akademickém prostředí vysokých škol, zejména v oblasti digitalizace zdrojů. Přirozeně jde současně o jejich zpřístupnění studentům, kdy v důsledku toho lze předpokládat zvýšení flexibility v oblasti studijních aktivit, přednášek a praktik. Je zde podle mého názoru ještě prostor pro virtuální realitu jak v oblasti přímé výuky, tak i v doplňkových studijních aktivitách. Vytvořen by byl tak prostor studentům, aby si sami mohli řídit svůj čas a podle potřeb ho rozdělit mezi studium, pracovní život a rodinu za současného posílení integrity mezi teorií a praxí.

Formální úprava a jazyková úroveň

Předložené vědecké dílo – monografie je napsáno v souladu s formálními požadavky kladenými na obdobné práce. V této oblasti hodnocení nemám připomínek. V souhrnu konstatuji, že i tato hodnotící stránka (úprava, přehlednost, citovanost, identifikace obrázků, grafů, tabulek apod.) splňuje ty nejvyšší kritéria. Namátková kontrola citací s textem potvrdila preciznost ve zpracování. V práci je dodržována požadovaná terminologie, a i tato skutečnost dokládá zodpovědný přístup autorky při jejím zpracování.

Otázky, připomínky a doporučení

1. Způsoby pregraduální přípravy a náplň jednotlivých odborných disciplín (předmětů) na jedné straně a schopnost pedagogů systematicky a srozumitelně aktualizovat předkládané učivo na straně druhé vyvolává zvyšující se odborné i didaktické nároky na učitele i studenty. Požádala bych autorku o názor, zda tento reálně probíhající proces nebude vyžadovat inovaci stávajících kompetenčních profilů studenta, nový systém hodnocení absolventů a zda by tyto změny neměl zohlednit NAÚ v pravidlech pro akreditaci, resp. reakreditaci SP?
2. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ vymezuje dva základní cíle. Tím prvním je zaměřit vzdělávací proces více na získávání kompetencí nezbytných pro aktivní občanský, profesní a osobní život studentů. Požádala bych autorku práce, aby s využitím svých bohatých zkušeností v oblasti vzdělávací politiky vysokých škol provedla kritické zhodnocení naplňování tohoto cíle v rámci terciárního vzdělávání a heslovitě vymezila podle jejího názoru zásady pro správnou projekci kompetencí u studentů v oblasti odborných předmětů.
3. Jednou z priorit MŠMT ČR v budoucím období (v obecném smyslu platnou i pro SR) je realizovat připravenou reformu pregraduální přípravy učitelů. Do roku 2024 bylo nastaveno 6 cílů a okruhů ke splnění (dle mého názoru velice ambiciózních jak

obsahově, tak i termínově). Dovolím si vybrat 2 z těchto okruhů, a to: „Zavedeme do systému kompetenční profil a vyhodnocování absolventů“ a „Rozvineme oborové didaktiky“. Žádám autorku o vyjádření reálnosti splnění cílů z hlediska časového i věcného s přihlédnutím na změny kolem nás probíhající.

4. (str. 60-65) - Faktorovou analýzou oborově didaktických souvislostí percepce kvality pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů byla prokázána existence vnitřní faktorové struktury, tedy čtyř faktorů (OP, PZ, OV, V). Jejich deskripcí na příslušné komponenty byly získány hodnoty jejich významnosti, potvrzena jejich vzájemná podmíněnost. To dokumentuje vhodnost navržené výzkumné metody autorkou práce. Didaktické souvislosti vyžadují přirozeně i didaktické kompetence. Žádám autorku práce o její názor na rozdělení kompetencí-škola-učitel-student z pohledu testovaných faktorů a stručně naznačit jejich ukotvení v rámci obecných pravidel řízení a správy VŠ.
5. (str. 65–85) - V části komparace vybraných aspektů percepce kvality pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů v kontextu pandemie COVID-19 mě zaujaly prokázané diference mezi jednotlivými ročníky studia (str. 65) v obecné rovině a následně konkrétní diference mezi testovanými komponenty např. Personální zajištění předmětu a dostupnost literatury, Organizace vyučování a hodnocení studijních výsledků. Domnívám se, že je zde k dispozici tolik potřebný teoretický i praktický podklad pro cílené a systémové řešení diskutované otázky na všech vysokých školách, a to dostupnost studentů v rámci studia. Má obdobný názor i autorka práce?
6. Zásadní část práce – (str. 86–129) Evaluační analýza vybraných dimenzí pregraduální přípravy učitelů s akcentem na Odbornou, Předmětově didaktickou, Pedagogicko-psychologickou složku všeobecně kultivující a Pedagogickou praxi. Citace: „Při komparaci získaných statistických dat v porovnávaném pandemickém období školních roků 2019/2020 a 2020/2021 jsme zjistili konkrétní specifický problém realizace odborných pedagogických praxí, jejichž aktuální nastavení je problematické a vyžaduje pozornost.“ Požádala bych autorku o vymezení aspektů nového pojetí pedagogických praxí i profesních praxí obecně.
7. Jedna osobní otázka na autorku práce závěrem. V monografii autorka pregnantně a kodifikovaně prezentuje nové poznatky v oblasti oborových didaktik se specifikací na výuku odborných předmětů. Nechci hovořit o odměňování pedagogů vysokých škol, kdy v podmínkách ČR už mnohdy nedosahují výše učitelů středních, ale i základních škol. Jde mi o Váš názor z pohledu zkušeného pedagoga, ale i manažerského pracovníka na problematiku financování veřejných vysokých škol (převažuje stále složka za studenta, tedy kvantitativní ukazatel a nikoli kvalitativní). Vaše práce, a je tomu tak velice správně, je o kvalitě pregraduálního studia na vysoké škole. Myslím si, že těchto paradigmat je ve vysokém školství více.

Závěrečné hodnocení

Ve svém posudku jsem byla obsáhlejší, o to závěrečné hodnocení bude stručnější. Habilitační práce představuje nástroj pro kultivaci oborově didaktického myšlení i praktického konání. V řadě případů obsahuje prvky didaktické kauzality vyplývající z dlouhodobého působení autorky práce v edukační sféře. Na základě výše uvedeného konstatuji, že habilitační práce Ing. Zuzany Rowland, MBA, PhD. „Oborově didaktické souvislosti percepce pregraduální přípravy učitelů odborných předmětů v kontextu celosvětové pandemie Covid-19“

splňuje a v řadě oblastí překračuje požadavky na habilitační práci. Doporučuji proto habilitační práci k obhajobě.

Po úspěšném obhájení práce a splnění podmínek předepsaných příslušným vysokoškolským zákonem doporučuji udělit jmenované vědecko-pedagogický titul docent pro příslušný obor.

V Českých Budějovicích, dne 18.1.2023

.....
doc. Ing. Jarmila Straková, Ph.D.